

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון מס' 274
שבת תשפ"א

וכן ראשי עמודים שלא היו כהלכה והחוט שעליהם לא היה מעל העמוד. ואפילו היה מקום אחד שסתם דילגו עליו והיה חסר חוט. באחת מהחצרות שנכנסו לתכנן את התיקון, הגיע גם בעל הבית, יהודי שומר מצוות, שידע שצריך שהחוט יסגור את הישוב, ודאג שהחוט אצלו יהיה שלם. בקצה החצר שלו הורידו את העמוד בגלל שבנו גדר, ובשביל להשלים את העירוב, תקעו צינור ברזל דק בתוך אחד מעמודי הגדר,

החוט קשור לצינור נקום שהוכנס בעמוד שבגדר

וקשרו את החוט לראשו, אך זה לא היה עמוד עם ראש, ולכן קשרו את החוט מהצד, וא"כ התיקון לא הועיל, זה לא צורת הפתח כלל. אמנם שאל השואל, שהעמוד של הגדר למטה יהיה עמוד. כלומר, שנחשיב את העמוד של הגדר כעמוד נמוך, כמו לחי, והחוט שנמצא מהצד של הברזל הדק שבתוכו, ייחשב מעל גבי העמוד של הגדר. והתשובה, שבעיקרון זה נכון, אפשר להחשיב את העמוד הרחב כעמוד נפרד, ואז החוט נמצא מעליו, אבל זה רק באופן שהברזל הדק שבתוכו יהיה ישר מאוד, באופן שהחוט יהיה מכוון באמת מעל העמוד של הגדר, אבל כשהברזל נוטה מעט, כבר החוט אינו מעל העמוד של הגדר אלא מעל צידו, וכל שכן במקרה זה שהברזל נוטה יותר מחצי מטר, והרי זה מן הצד גם ביחס לעמוד הנמוך של הגדר, ואינו כשר.

צורת הפתח שעוברת על גדר שבין החצרות

בענין התיקון של מקום זה, התעורר ויכוח סוער מאוד בין המשתתפים. הדבר הראשון שצריך לעשות הוא להצמיד עמוד חדש תקין, שיעמוד צמוד לגדר [בתוך ג' טפחים], והחוט יהיה מעל גביו ממש ללא חשש. אבל כדי להמשיך את העירוב לחצר הבאה צריך לקשור חוט מאותו עמוד אל העמוד שיהיה בקצה החצר הבאה, [כדי לסגור את העירוב בחצר הבאה, שהיא אינה סגורה מכיוון השדות]. אלא שא"כ החוט יעבור על הגדר, והגדר שבין החצרות מחלקת באמצע צורת הפתח. במשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק קי"ג) כתב, שאם עשה צורת הפתח לעירוב, והעמיד אחד מהעמודים ברחוב בשטח פתוח, והעמוד השני בתוך חצר מוקפת בגדר מד' רוחותיה, לאו כלום הוא. כי העמוד שבתוך החצר נמצא ברשות היחיד אחרת. אמנם במשנ"ב לא מבואר מה הדין כשהחצר לא מוקפת מכל צד, ויש רק גדר אחת תחת צורת הפתח, ובחזו"א (סי' ע' ס"ק י"ח) מבואר שגם גדר סתם מחלקת את הפתח ופוסלת אותו, [אא"כ יהיה בגדר לחי מכל צד, שע"י נחשב שתי צורות הפתח נפרדות, שבכל אחת אין גדר בתוכה].

ולמעשה, בעירובי השכונות מקפידים על כך מאוד, שלא תהיה גדר תחת צורת הפתח, וזה נוגע גם כשיש באמצע צורת הפתח שברחוב גדר של אי תנועה, או אפילו צמחיה שבאי התנועה באופן שיש בה גובה י' טפחים ואינה מתנדנדת ברוח. אבל בעירובי הישובים, זו בעיה שאי אפשר כ"כ להתגבר עליה, כי יש הרבה תושבים שעושים גדר להפריד בגבולות, ואי אפשר להרחיק את העירוב עד סוף הגדרות שהם כבר בתוך השדות. וגם אם כעת נוכל לעמוד בזה, תוך זמן קצר יהיה עוד מישהו מאיזה מקום בישוב שיוסיף גדר תחת החוט, ולכן הם צריכים להקפיד בעיקר על הדין של המשנ"ב שהעמוד לא יהיה מוקף לגמרי, אבל במחיצה שאינה סוגרת את המקום סומכים על המתירים.

מהו הפתרון המומלץ כשיש גדר תחת צוה"פ

אבל בישוב זה שהיה עימנו הרב החדש של הישוב הוא ביקש לעשות את תיקון העירוב בצורה טובה מאוד, ולכן הוא רצה לפתור גם את הבעיה של הגדר הזו, ויש לבאר מהו הפתרון שמומלץ לעשות כשיש גדר באמצע הפתח. ויש בזה חילוק בין סוגי העירובים, תנאי השטח, סוג

בדיקה ותכנון לישוב עם רב חדש

בשבוע זה יאנו שוב בס"ד לכתת רגלינו בשדות המושבים, לדרך בביצות ולהיכנס בקוצים, על מנת לבדוק את העירובים, לשים לב לדברים שלא נעשו נכון, ולהורות כיצד לתקן אותם. אחד מהמושבים שהגענו השבוע, מדובר בישוב שהיה לו עירוב מפני עשרים שנה ויותר, אבל איננו יודעים כמה זמן מתוך השנים האלו הוא היה כשר, ואולי בכלל לא, למרבה הצער. לפני כמה שנים נפטר הרב של הישוב, וכעת מינו שם רב חדש, והרב הגיע איתנו אל הסיוור, על מנת לעקוב ולפקח מקרוב שהדברים נעשים כהלכה.

הליכה בשדות ובקוצים לבדיקת העירוב

בישוב זה העבודה נעשת ע"י קבלן מקומי, ובפיקוח של מומחה לעירובין, ולכן בסיור זה עברנו יחד עם הקבלן בית אחר בית, שדה אחר שדה, כדי לציין בדיוק את מקום העמודים, באופן שלא יעברו על מבנים, לולים, מחסנים, חממות, וגם שלא יכללו שדה שזורעים אותה, שיש בה יותר מבית סאתיים.

מהפך בתיקון העירובים שבוללים שדות וקרפיפות

העירוב הישן של הישוב, היה עובר בתוך השדות, וכלל עשרות דונמים מהשדות. ולפי מש"כ השו"ע (סי' שנו"ח ס"ט י') שאם יש חצר שהוקפה לדירה ונזרע בה שטח של יותר מבית סאתיים, המקום של הזרעים נאסר מדין קרפף שאינו מוקף לדירה, ואוסר גם את כל החצר משום שהיא פרוצה אל מקום האסור. וה"ה עירוב שיש בתוכו שדה יותר מבית סאתיים, הרי זה אסור. אבל בביאור הלכה הביא שבש"ת דבר שמואל חידש שעיר המוקפת חומה, זה היקף חשוב יותר, ואינו מתבטל מחמת השדה הזרועה שבתוכו, וכתב שהחכם צבי פסק בזה, ולבסוף הסכים שבמקום שאי אפשר לתקן יותר טוב, לפחות יעשו כן כדי שלא יכשלו רבים. ועפ"ז יש ישוב שעשו עירוב עם השדות [שזה חוסך בעמודים, ומרחיק את העירוב מהמנופים והבתים], והסתמכו על הדבר שמואל.

עמודי העירוב שנמצאים באמצע השדות

אך כאמור המשנ"ב מבאר שזה בדיעבד גדול, ודעת החזו"א לאסור אפילו בדיעבד, וכן שאר פוסקי זמנינו הורו שלא לטלטל במצב כזה שיש שדה בתוך העירוב, [ובפרט שכתבנו במק"א שבשדות של זמנינו, לא שייך כ"כ הטעם של הדבר שמואל]. לכן כדי להכשיר את העירוב, צריך לעשות עמודים אחורי הבתים, ולהוציא את כל השדות. ולכן עברנו רגלי בכל השטחים, לראות ולדון על כל שדה וכל חצר, היכן נכון להעמיד את העמוד ע"פ הלכה, ובשילוב התחשבות בבעלי המקום שהעמוד לא יפריע להם, וגם כדי שהעמוד עצמו לא יינזק מהטרקטורים והמכונות שעובדות בשטח. יש לציין שבנושא זה יש מהפך לתובה בשנים האחרונות. שפעם היו הרבה עירובים בישובים שכללו את השדות, כיון שלא הייתה להם אפשרות אחרת, וכלשון המשנ"ב במקום שאי אפשר בשום אופן לתקן, אבל בשנים אלו שבס"ד יש יותר התעוררות לעירובין ורצון להשקיע, וגם יש יותר אמצעים להשיג היום עשרים אלף שקל ואפילו כפול, אנו רואים שיש עוד ועוד ישובים שרוצים לתקן ולעשות עירוב טוב. [אמנם לא כעירוב שכונתי, אבל להקפיד לפחות על עיקר הדין].

תיקון שנעשה עם צינור דק והחוט מהצד

בנוסף להוצאת השדות מהעירוב, היו גם מקומות שהיו בעיות אחרות, כגון עמוד שהתעקם מאוד, ועמוד שהקיפו אותו בגדר של אחת החצרות,

מדבר זה אנו לומדים על החשיבות לפקח על התיקונים שנעשים הכלכה, ולפעמים הרצון הטוב לעזור ולתקן בלי להטריח את האחראי, יכול לפסול לגמרי את העירוב. זה חשוב לעזור לאחראי, אבל צריך לפקח על העבודה על כל פרט ע"י מי שבקי בשימת לב לפרטי ההלכה.

שמחה רבה בדיני התחום לשימונות העיר בית שמש

שמחה רבה התפשטה בשבוע האחרון, בהוצאת המאמר על הישוב דיני התחום לשימונות העיר בית שמש. חישוב התחום בבית שמש התחילו לפני זמן רב, וכבר לפני כשנתיים הופיע בעיתון המקומי על הביקור של מוקד העירוב להתעסק במדידת התחום לשימונות רמת בית שמש ג', לאחר שהתחילו להתאכלס בשכונה החדשה שנקראת "רמה ג' 2". בתחילה היה הפסק ניכר ביניהם לשימונות "רמה ג' 1", אך עם הזמן הולכים ונבנים עוד בתים, וכך מתחברות השימונות. כעת נבנו עוד שכונות (רמה ד', גולובניצק, ועוד), והגיעו אברכים לגור בהם, ופנו כמה פעמים למוקד העירוב שיתן להם הוראות ברורות עד היכן מותר ללכת בעקבות פניות רבות מכמה שכונות, השקענו שוב בעריכת החישובים, וסידרנו אותם במאמר עם ביאור ברור על כל הנושא, שכולל גם את הצדדים להקל, וגם את הצדדים להחמיר, ומהו הגבול המותר לכל שכונה לכתחילה.

בשבוע זה עסקנו בחישוב התחום לעיר נתיבות, שגם בה בונים בשנים האחרונות שלש שכונות חדשות, המתפרסות על שטחים גדולים, וחלק גדול מהם כבר מאוכלס במשפחות רבות, וגם גינות גדולות וחדשות, שתושבי העיר שמחים ללכת בשבת לטייל בשכונה. וכן היו אנשים מתושבי השכונות שהתקשרו לברר את הדין שלהם. והנה ע"פ הלכה יש הבדל בין מי שגר במרכז העיר שהתחום שלו גדול, לבין מי שגר בשכונה הסמוכה לעיר, שהתחום שלו קטן לפי גודל השכונה. בשבוע זה נסענו אל השכונות כדי למדוד מקרוב את המרחק בין הבנינים והשכונות, ולראות איזה בנינים כבר התאכלסו, ואיזה עדיין באמצע בניה, משום שזה משפיע על חישוב התחום. לאחר הבדיקה והמדידה, ראינו שיש שכונה אחת מחוברת, שכונה שניה מנותקת ונחשבת בפני עצמה, ושכונה שלישית שחצי ממנה מנותקת, אבל יש כבר שורת בתים באמצע בניה שעתידיים לחבר אותה בשנה הקרובה. לאחר כל החישובים, וערכנו את הדברים בס"ד במאמר מקיף ומסודר, שכולל גם מפה ותצלום אויר, עם סימוני ריבוע העיר לאפשרויות השונות, ודיני ההליכה לשימונות וכן לישושים הסמוכים.

ניתן לקבל את המאמר של תחום העיר נתיבות במייל ע"י שליחת בקשה "קבלת תחום נתיבות", לכתובת A.83320@GMAIL.COM

הרשמה ללימוד הישוב התחומי בזמנינו בחודש אחד בלבד!
בשורה משמחת לשוחרי תורה והלכה. השבוע נפתחה ההרשמה למסלול מהיר ללימוד כל הלכות הישוב התחומי בזמנינו, כולל צורת המדידה, צורת ריבוע העיר לשיטות השונות, חיבורי שכונות וערים, הבלעת ערים, הנחת עירוב תחומי, ועוד.

הלימוד יתקיים בעז"ה בחודש אדר, בירושלים בשכונת רמות פולין, בימי שני, בשעה 8:30 בערב לפרטים והרשמה 052-7622-741

הגדר ועוד. בעירובים שכונתיים בדרך כלל עושים שני לחיים משני צידי הגדר, מכוונים תחת החוט, שע"ז נעשה כביכול שני פתחים, שהגדר אינה בתוך הפתח, אלא הגדר נמצאת בין שתי צורות הפתח. ויש מקרים שמדובר בגדר לא שימושית או בצמחיה, והפתרון הוא שאפשר לפסול את הגדר, להמעיט מגובהה או לעשות אותה תלויה.

אבל במקרה הזה שבישוב אי אפשר לפסול את הגדר שממשמת להבדיל בין החצרות, וגם הפתרון של לחי אינו מומלץ ואפילו אינו נכון, כי בלחי צריך שיהיה בודק שידע לבדוק שהוא נמצא ולראות שהוא במקום הנכון, ובישובים בדרך כלל הבודק מסתכל רק על החוטים ממרחק רב ולא יכול להבחין בלחי שנמצאת בתוך חצר, [אא"כ יודע שצריך להיכנס לחצר ולראות מקרוב]. וגם אם יבדוק את הלחי הרי אינו יודע להבחין שהלחי תחת החוט, ואם העמוד יתעקם מעט ברמה שבישוב מקילים בה, אין לו את הידע להבחין ולמדוד אם הלחי נשאר תחת החוט. לכן אין אפשרות להסתמך על לחיים בישובים, מלבד מקומות שהאחראי למד ויודע את פרטי הדינים והפרטקיקה. לכן המומלץ לישושים הוא רק ע"י עמודים שהחוט מעל גביהם, ולא להשתמש בלחיים. ולפ"ז גם כאן אמרנו לרב, שהאפשרות המומלצת היא לעשות שני עמודים משני צידי הגדר.

סיטון מקום עמוד חדש שלא יעבור על מדידה

הקבלן של העבודות שמע את הדרישה הזו, והחל לשאול ולהרים את קולו, מה בעייה בעמוד אחד, גם בעל החצר טוען בתוקף שהרי החוט מתחבר למעלה וסוגר את הישוב, מה זה משנה איפה העמוד. עצרנו את הסיוור והסברנו להם שזה לא סתם חוט, זה פתח, ופתח צריך להיות במקום אחד, ואי אפשר שחצי ממנו יהיה מאחורי הקיר בחצר של מישהו אחר, שזה כביכול מקום אחר. ורק כשאין גדר נחשבים שתי החצרות למקום אחד. ואז בעל החצר הבין והחל לשאול שאלות מה צריך לעשות במקרים כאלו ואחרים, ושירטט על החול את כוונתו בשאלותיו, והקבלן בינתיים התעקש שאין בעיה, והיה ויכוח הלכתי סוער במשך דקות ארוכות, וכן הפכה החצר בישוב, למקום לימוד תורה והלכה.

התושב שקרע את החוט תיקן בעצמו ופסל את העירוב

מתוך השאלות שהגיעו בשבוע האחרון למוקד העירוב, פנו אלינו מאחד הישובים במרכז הארץ, שיש שם רב שהשתתף בשיעורים של מוקד העירוב, ומאז הוא בודק את התיקונים שעושים בעירוב שבישוב שלו, וכבר היו כמה דברים שהוא שם לב שהיו צריכים לתקן אחרת. גם בפעם הזו, הוא שם לב לתיקון שאינו כשורה, ושלח לשאול האם יש מקום להכשירו, או שמא זה פסול גם בדיעבד.

במקרה זה התברר שהיה חוט עירוב קשור יפה מעל העמוד, והתושב עבר עם טרקטור או משאית גבוהה וקרע את החוט. התושב שגר שם ראה את הנזק שעשה, והחליט לעשות תיקון יותר טוב, כדי שהחוט לא יפריע לו בהמשך ולא יקרע אותו שוב ושוב. הוא לקח חתיכת צינור רחב מהעמוד, והוסיף לו מהצד ברזל ארוך, עשה מעליו וי כנהוג, והלביש אותו על העמוד. את החוט שנקרע הוא קשר מעל הברזל שהוסיף, ואת החוט הקיים הוא השאיר במקומו, וכשהלביש את הצינור על העמוד יוצא שהחוט מתכופף ויורד בתוכו עד שיוצא החוצה. שאל הרב האם יש בעיה באחד מהחוטים של העירוב.

ברזל שחיברו בעידי העמוד, והחוט שנכפף

התשובה היא ששניהם אינם כשרים. החוט שקשר למעלה על ראש הברזל שהוסיף, אינו מעל העמוד, כי הברזל מחובר בצד של הצינור, וכמו שבארנו במק"א שאי אפשר לומר שהברזל הוא המשך של העמוד, כי גם הוא עצמו מהצד של העמוד התחתון, וגם החוט השני שנשאר קשור לראש העמוד, מתחת לצינור הנוסף, אינו כשר, מפני שהמשקוף הוא הקו הישר של החוט שעובר לאורך הפתח, והקו הישר אינו מגיע לראש העמוד, אלא מסתובב ונכנס בתוך הצינור ועולה כעשרים ס"מ להגיע לראש העמוד, והחלק העולה אינו המשך של המשקוף. הרב קיבל את הדברים והעביר לאחראי, ולשבוע הבא יעשו עמוד חדש וגבוה, שיתחיל מהקרקע עד למעלה מהעמוד הקיים.

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

דיני התחומי
לא מחוץ לתחום!

הידעת?
פנמיים רבות אתה ומושפחתך נפגשים בהלכות התחומי, ולא שמים לב?
מסתנינים במיין בביה"ח "תל השומר", אפשר להגיע בשבת לבני ברק?
איך עושים עירוב תחומי? ללכת במודיעין עילית לישוב חשמונאים?
כשנמצאים ב"אור הגנוז" האם מותר ללכת לציון הרישב" במירון?
האם יש חתרון להתייר להגיע גם מכפר שמאי עד מירון?
ביתי נסעה עם הסמינר, עד היכן מותרת לטייל סביב למשב?
האם היולדת יכולה לקחת איתה בגדים להתלפף, וטלית לבעלה?
מתי בעל קורא אינו יכול ללכת לבית כנסת בעיר הסמוכה?
האם בתוך ירושלים מותר ללכת גם שעה וחצי לשכונה רחוקה?

היתכן?
החור עשוי יבול ללכת בתוך הסכנה, הלא ה'ענינה עשוי?
לכרם כשאם עץ יולדת חישוה", ואסור ללכת לרחוב ירושלים כפי ברק?
רשית לקט עמאי ברחוב "קאמיוני", והרב זארי"ל של יצא אפי גאומי?
ה'עני' לציאר בפנית האופס, ואני יבול ל'עני' עץ בית הכנסת סבתך חישוה?

לשיעורי הדרכה דיגיטליים - מכון הלכה למעשה - A532534735@GMAIL.COM

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM